

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta (HE 255/2022 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sivistysvaliokunta SiVL 33/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Elina Rydman, sisäministeriö
- osastopäällikkö Seppo Määttä, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Mari Pajula, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Juhani Ala-Kurikka, Poliisihallitus
- sidosryhmäpäällikkö Olli Joensuu, Veikkaus Oy

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus (CEACG), Helsingin yliopisto
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- Peluuri
- Veikkauksen edunvälittäjien verkosto
- dosentti Janne Nikkinen

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Valiokunnan mietintö HaVM 36/2022 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia.

Esityksen tavoitteena on poistaa rahapelituotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tavoitteena on myös vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä.

Veikkaus Oy:n tuotolla rahoitetuille toiminnoille on tarkoitus ottaa käyttöön parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu uusi rahoitusmalli, jossa toimintoja rahoitettaisiin vuoden 2024 alusta lukien menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Arpajaislaissa säädetyistä Veikkaus Oy:n tuoton yksilöidyistä käyttötarkoituksista ja rahoituksen jakautumisesta eri käyttökohteisiin luovuttaisiin uuden rahoitusmallin johdosta. Veikkaus Oy:n tuotto otettaisiin jatkossa yleiskatteellisena valtion talousarvioon käytettäväksi talousarvion mukaisiin menoihin. Säännökset Veikkaus Oy:n tuoton käyttötarkoituksesta, tuoton ottamisesta talousarvioon ja tilittämisestä muutettaisiin uutta rahoitusmallia vastaaviksi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös Veikkaus Oy:n velvollisuudesta toimittaa selvitys valtiolle tilittämästään tuotosta.

Laista kumottaisiin Veikkaus Oy:n tuoton jaosta päättämistä, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskusta, sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukuntaa ja avustustoiminnasta aiheutuvia kustannuksia koskevat säännökset sekä muut valtionavustuksiin liittyvät säännökset. Avustusmenettelyistä säädettäisiin jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemassa hallituksen esityksessä ehdotetussa uudessa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annettavassa laissa sekä maa- ja metsätalousministeriön valmistelemassa hallituksen esityksessä ehdotetussa uudessa hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista annettavassa laissa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi arpajaislain tarkoitusta koskevaa säännöstä ja säännöksiä Veikkaus Oy:n tietojen luovuttamisesta opetus- ja kulttuuriministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Rahapelituotoilla rahoitetuille toiminnoille on tarkoitus ottaa käyttöön parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu uusi rahoitusmalli, jossa toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta poistetaan. Uuden rahoitusmallin mukaan rahapelituotoilla nykyisin rahoitettuja yleishyödyllisiä toimintoja rahoitetaan vuoden 2024 alusta lukien menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Eduskunta päättää vuosittaisen talousarviokäsittelyn yhteydessä eri tarkoituksiin osoitettavien määrärahojen tason ja käyttötarkoituksen. Uusi rahoitusmalli vahvistaa eduskunnan budjettivaltaa.

Arpajaislakiin (1047/2001) ehdotetaan tehtäviksi uuden rahoitusmallin edellyttämät muutokset. Arpajaislaista ehdotetaan kumottaviksi säännökset Veikkaus Oy:n tuoton käyttötarkoituksista ja

Valiokunnan mietintö HaVM 36/2022 vp

rahoituksen jakautumisesta sekä muut valtionavustuksiin liittyvät säännökset. Veikkaus Oy:n tuotto on tarkoitus tulouttaa yleiskatteellisena valtion talousarvioon vuoden 2024 alusta lukien. Arpajaislain säännöksiä Veikkaus Oy:n tuoton ottamisesta valtion talousarvioon ja tuoton tilittämisestä ehdotetaan muutettaviksi tämän mukaisesti. Lisäksi lakiin lisätään säännös Veikkaus Oy:n velvollisuudesta toimittaa selvitys tilitetystä tuotosta.

Uusi rahoitusmalli edellyttää muutoksia myös opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialojen lainsäädäntöön. Avustusmenettelyistä on tarkoitus säätää toimialakohtaisissa laeissa. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä näitä koskevat esitykset (HE 282/2022 vp, HE 269/2022 vp ja HE 260/2022 vp).

Uudistuksen vaikutukset aiheutuvat monilta osin uudesta rahoitusmallista kokonaisuudessaan eivätkä arpajaislakiin ehdotettujen muutosten seurauksena. Uuden rahoitusmallin taloudellisia, yhteiskunnallisia ja muita vaikutuksia arvioidaan edellä mainituissa toimialakohtaisissa esityksissä. Uuden rahoitusmallin arvioidaan tutkimusnäytön perusteella tukevan rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä nykyistä järjestelmää tehokkaammin ja parantavan mahdollisuuksia toteuttaa rahapelihaittoja ehkäiseviä ja vähentäviä politiikkatoimia.

Sivistysvaliokunta painottaa antamassaan lausunnossa (SiVL 33/2022 vp) järjestöjen riittävän rahoituksen turvaamista. Rahapelituotoilla on rahoitettu yhteiskuntaamme lisäarvoa tuottavia toimintoja, joilla on merkittävä tehtävä esimerkiksi ennalta ehkäisevässä työssä ja hyvinvoinnin edistämisessä. Järjestöjen toiminnan rahoituksen pitkäjänteisyyden turvaamisen ohella on tärkeää huolehtia rahoituksen vaikuttavuuden seurannasta.

Hallintovaliokunta pitää rahapelituotoilla rahoitettujen toimintojen rahoitusmallin uudistusta kannatettavana ja tärkeänä. Hallituksen esitykseen sisältyvä arpajaislain muuttamista koskeva lakiehdotus on uudistuksen toteuttamiseksi välttämätön. Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 255/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 36/2022 vp

Helsingissä 31.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mari Rantanen ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mika Kari sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne